

KRAJOWA RADA KURATORÓW
WARSZAWA

Warszawa, dnia 31 marca 2016 roku

00-950 Warszawa, Al. Ujazdowskie 11
e-mail: krajowarada.kuratorow@o2.pl
tel. 695 984 360, 603 294 416, 503 487 671

KRK 22/IV/2016

PAN
MARCIN WARCHOŁ
PODSEKRETARZ STANU
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI RP

Szanowny Panie Ministrze,

Krajowa Rada Kuratorów wykonując ustawowe zadania wynikające z przepisu art. 46 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (t.j. Dz.U. z 2014 roku, poz. 795) przekazuje opinię do *projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych* z dnia 11 marca 2016r.

Projektowane rozporządzenie ma na celu wprowadzenie zmian będących bezpośrednią konsekwencją nowelizacji Kodeksu karnego wykonawczego z dnia 20 lutego 2015 roku oraz uwzględnia nowelizację z dnia 11 marca 2016 r., która zacznie obowiązywać od 15 kwietnia 2016 roku.

Niniejsze opracowanie jest przejawem troski środowiska kuratorów zawodowych sądowych o podejmowanie działań zmierzających do poprawy funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej i tym samym wymiaru sprawiedliwości, m.in. poprzez jego racjonalizację, poprawę ekonomiki postępowania wykonawczego oraz ograniczenie do minimum wykonywanych przez służbę kuratorską czynności administracyjnych.

Uwagi ogólne:

1. W ocenie Krajowej Rady Kuratorów projektowane rozporządzenie zarówno tytułem jak i swoją treścią wykracza poza delegację ustawową.

Zgodnie z art. 176 kkw „Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb wykonywania czynności przez kuratorów sądowych, stowarzyszenia, organizacje, instytucje i osoby godne zaufania, którym powierzono sprawowanie dozoru, a także sposób i tryb wykonywania dozoru stosowanego w związku z orzeczonymi karami, środkami karnymi, zabezpieczającymi i profilaktycznymi oraz tryb wyznaczania przedstawicieli

przez stowarzyszenia, organizacje i instytucje, uwzględniając potrzebę zakwalifikowania osób, wobec których stosuje się dozór, do określonej grupy ryzyka powrotu do przestępstwa, potrzebę sprawnego wykonywania orzeczeń sądu, zapobieżenia powrotowi sprawcy do przestępstwa i wsparcia jego społecznej readaptacji.”

Natomiast już w samym tytule *Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych*, dokonano znaczącego ograniczenia delegacji ustawowej poprzez pominięcie stowarzyszeń, organizacji, instytucji i osób godnych zaufania. Natomiast w innym ujęciu zakres materii uregulowanej rozporządzeniem został znacząco rozszerzony, a wręcz przekroczony, gdyż uwzględnione zostały w nim wszystkie sprawy wykonawcze pozostające w wykonaniu u kuratorów sądowych, co nie znajduje umocowania w delegacji ustawowej (np. rozdział 3 reguluje zasady wykonywania kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej, rozdział 4 kontrolę wykonania obowiązków przez skazanego w okresie próby, a rozdział 5 przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego). Tymczasem projektowane rozporządzenie powinno dotyczyć tylko spraw wykonawczych w zakresie wykonywania dozoru wobec osób skazanych z zastosowaniem warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, warunkowego zwolnienia z odbywania kary pozbawienia wolności, warunkowego umorzenia postępowania karnego oraz dozoru stosowanego w związku z orzeczonymi karami, środkami karnymi, zabezpieczającymi i profilaktycznymi.

2. Za celowe uznajemy wprowadzenie przepisu uwzględniającego wykonywanie kary ograniczenia wolności w postaci przewidzianej w art. 34§1a pkt 3 kk w następującym brzmieniu:

„Do wykonywania czynności związanych z kontrolowaniem obowiązków orzeczonych na podstawie art. 34§1a pkt 3 kk przepisy §37–41 niniejszego rozporządzenia stosuje się odpowiednio”

Z chwilą, gdy obowiązywać zacznie nowelizacja Kodeksu karnego wykonawczego z dnia 11 marca 2016 roku, w okresie przejściowym będziemy mieli do czynienia z orzeczeniami sądów wydanymi na podstawie różnych przepisów, tj.: obowiązujących przed 1 lipca 2015, ważnych w okresie pomiędzy 1 lipca 2015 a 15 kwietnia 2016 oraz tych, które zaczną obowiązywać po 15 kwietnia 2016 roku. Projektowane rozporządzenie nie uwzględnia przepisów z nowelizacji z 20 lutego 2015 roku w okresie ich obowiązywania.

Uwagi szczegółowe:

§2 - proponujemy wykreślenie, gdyż przepis ten wydaje się wykraczać poza ustawowy zakres delegacji do wydania rozporządzenia. Nie jest on przepisem normującym kwestię sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych, lecz sekcje wykonawcze wydziałów karnych. Wydaje się, że właściwym dla niego miejscem jest Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 roku *Regulamin Urzędowania Sądów Powszechnych* (Dz.U. z 2015, poz. 2316), gdzie zresztą przepis taki został uwzględniony w normie ogólnej (*vide* §369 ust. 1) z bezpośrednim odniesieniem do zespołów kuratorskich (*vide* §370 ust 2).

§3 pkt 2 - rozdział spraw co do zasady powinien następować przede wszystkim zgodnie

z obowiązującym podziałem terytorialnym. Jest to uzasadnione przede wszystkim względami praktycznymi: znajomością specyfiki terenu przez kuratora zawodowego stale wykonującego w nim obowiązki, realizowaną współpracą z innymi podmiotami działającymi w obrębie tego terenu (m.in. dzielnicowym, pracownikiem socjalnym, asystentem rodziny, kuratorem sądowym wykonującym orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich), ewentualnymi wcześniejszymi doświadczeniami w pracy ze skazanym i pozyskanymi w toku ich wykonywania informacjami. Odstępstwa od tej zasady winny wynikać tylko ze szczególnych okoliczności, za czym przemawiają również względy dotyczące ekonomiki wykonywania orzeczeń (czas poświęcony na wykonywanie poszczególnych czynności, np. rozmowa z dzielnicowym z danego terenu zwykle dotyczy nie jednego, ale wszystkich dozorowanych). Dlatego też, proponujemy zmianę projektowanego przepisu w taki sposób, aby wyraz „lub” zastąpić frazą „a w szczególności w przypadkach”.

§3 pkt 4 - proponujemy wykreślenie, gdyż przepis ten wykracza poza kompetencje kierownika określone art. 41 ust. 1 i 2 Ustawy o kuratorach sądowych. Zgodnie z art. 41 kompetencje kierownika dotyczą tylko rozdziału spraw pomiędzy kuratorami w kierowanym przez niego zespole. Zgodnie z zasadami legislacji przepis rangi podustawowej nie może tworzyć nowych norm wykraczających zakresem poza ramy określone ustawą (teza ta została ugruntowana w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego).

§6 pkt 1 - postulujemy usunąć frazę „i zakwalifikowania do określonej grupy ryzyka powrotu do przestępstwa”. Należy wskazać, że nierzadko skazani (zwłaszcza korzystający z dobrodziejstwa warunkowego przedterminowego zwolnienia) stawiają się w Zespołach Kuratorskiej Służby Sądowej (ZKSS) zanim przekazane zostaną do niego akta dozoru. Ponadto najczęściej pierwszy kontakt kuratora ze skazanym dotyczy objęcia dozorem, natomiast kwalifikacja do określonej grupy ryzyka następuje dopiero przy złożeniu sądowi sprawozdania z objęcia dozorem. Niemożliwym jest zatem pouczenie skazanego o konsekwencjach płynących z zakwalifikowania do określonej kategorii ryzyka jeszcze przed dokonaniem takiej czynności (wobec braku informacji niezbędnych dla jej dokonania).

§6 pkt 2 - w projektowanym przepisie pojawia się sformułowanie: „kurator wyznaczony przez kierownika zespołu”. Wziąwszy pod uwagę, że kuratorzy zawodowi pełnią dyżury w sądzie w różnych dniach, ustalonych przez Prezesa sądu, bardziej adekwatne byłoby sformułowanie: „kurator pełniący dyżur w sądzie”.

§6 pkt 3 oraz §26 ust. 3 - postulujemy wprowadzenie frazy „uzyskuje w miarę możliwości” lub sformułowanie „.....o ile skazany je posiada...”. Użycie jedynie słowa „uzyskuje” zakłada każdorazowo skuteczne wykonanie czynności, a nie zawsze będzie to możliwe i to z przyczyn od kuratora całkowicie niezależnych. Projektodawca nie w pełni uwzględnił polskie realia, gdzie nadal dosyć duże grono dozorowanych nie posiada telefonu, a większość z nich nie ma dostępu do internetu i nie posiada skrzynki poczty elektronicznej. Gdyby z kolei przyjąć, że przepis ten obliuguje skazanego do posiadania telefonu i konta poczty elektronicznej stanowiłoby to nieuprawnione naruszenie jego praw i wolności obywatelskich, dla których ograniczenia ustanawiane być mogą tylko przepisami rangi ustawy. Podobny zarzut dotyczył już treści aktualnie

obowiązującego Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2013 roku w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych, a jego trafność znalazła potwierdzenie w wyroku Trybunału Konstytucyjnego wydanego w sprawie U2/14.¹

§8 ust.1 pkt1 i 3 - proponujemy wprowadzenie zwrotu „w miarę potrzeby”, analogicznie jak to sformułowano w punkcie 2. Wystarczającym wydaje się zapoznanie się przez kuratora ze wskazanymi dokumentami i podjęcie przez niego decyzji, które z dokumentów uznaje on za istotne dla realizowanego postępowania wykonawczego. Poza tym formularz sprawozdania z objęcia dozoru zawiera punkty mówiące o poprzednich dozorach i nadzorach, stanie zdrowia i w nim właśnie można zawrzeć informacje uzyskane podczas zaznajamiania się z dostępną dokumentacją dotyczącą skazanego. Poza tym prowadzi to do biurokratyzacji służby i nieuzasadnionego mnożenia dokumentacji, zwłaszcza że w postępowaniu sądowym incydentalnie sąd żąda właściwych akt do wglądu.

§ 8 pkt 1, pkt 9 - proponujemy przeredagowanie brzmienia w następujący sposób: *„W przypadku pobierania nauki przez skazanego młodocianego, w razie potrzeby kurator może zasięgać informacji....” ewentualnie „...jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze kurator może....”*. Przede wszystkim w przypadku osoby pełnoletniej nauka jest konstytucyjnie przysługującym prawem, inaczej niż w przypadku nieletnich, dla których w większości stanowi konstytucyjnie uregulowany obowiązek. Niesie to za sobą określone skutki, dotyczące przestrzegania norm związanych z możliwością ingerencji w prawa obywatelskie. Należy także rozważyć, czy czynność ta nie będzie prowadziła do stygmatyzacji skazanego, niewspółmiernej do pozyskania informacji - zwykle w większości nie mających jednak kluczowego znaczenia dla prowadzonego postępowania wykonawczego (oczywiście rozważania te dotyczą tylko zasięgnięcia informacji w przypadku dozoru, gdzie na skazanego nie został nałożony przewidziany Kodeksem karnym obowiązek podjęcia nauki). W aspekcie celowościowym uzasadnionym wydaje się, aby kurator miał możliwość rozważenia, czy dostrzega taką potrzebę, a przede wszystkim czy za pozyskaniem takich informacji przemawiają względy wychowawcze.

§9 pkt 2 - projektowany przepis powieła dotychczasowe unormowania prawne, które w naszej ocenie prowadzą do skoncentrowania aktywności kuratorów na czynnościach biurowych i generowaniu znacznej ilości dokumentacji, która nie wydaje się być przydatna dla sądu, jak i dla wytwarzającego ją kuratora. Jak już wskazywała Krajowa Rada Kuratorów w swojej opinii z 31 lipca 2012 roku, oznaczonej KRK 80/III/2012, a skierowanej do Pana Michała Królikowskiego = Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości: *„(...) sprawozdania powinny być składane nie rzadziej jak raz na 12 miesięcy oraz na żądanie sądu. Praktyka wskazuje, że sędziowie niechętnie zapoznają się ze sprawozdaniami, szczególnie w sytuacji, kiedy dozór przebiega prawidłowo. Sprawozdanie z przebiegu dozoru jest niezbędne przed wszczęciem postępowania incydentalnego, także z urzędu - zamiast wywiadu środowiskowego. Stąd tak częsta*

---

¹ <http://trybunal.gov.pl/rozprawy-i-ogloszenia-orzeczen/wyroki-i-postanowienia/art/7288-obowiazki-i-uprawnienia-kuratorow-sadowych/>

sprawozdawczość jest niecelowa, tym bardziej, że na kuratorze ciąży obowiązek złożenia wniosku do sądu w ściśle określonych okolicznościach. Praca biurowa polegająca na dokonywaniu zbędnych okresowych, zamiast koniecznych- sporządzanych w miarę potrzeb, sprawozdań z przebiegu dozoru, nie znajduje racjonalnego uzasadnienia."

Obowiązek sporządzania i składania sprawozdań z dozoru co 6 miesięcy - niezależnie od potrzeb sądu - będzie zbędnym powtarzaniem opisu czynności udokumentowanych w kartach czynności. Wprowadzenie kart czynności miało na celu ograniczenie biurokracji, projektowane rozwiązanie jest działaniem odwrotnym. Należy ograniczyć rozmiar dokumentacji prowadzonej w formie opisowej.

§10 ust. 1 pkt 1 - w naszej ocenie należy odejść od pseudonaukowego pojęcia „diagnozy osobopoznawczej”, które już samo w sobie zakłada, że powinna ona zostać wypracowana w oparciu o jakiś rodzaj badań. W takim zakresie jest ono nieprzystające do zadań wykonywanych w ramach dozoru przez zawodowych kuratorów sądowych, którzy tylko w pewnym stopniu korzystają z metod badawczych, w szczególności dotyczących analizy dokumentów, czy też obserwacji uczestniczącej, wywiadu, ale przede wszystkim pozyskują informacje o skazanym. Proponujemy zastąpić pojęcie przywołane na wstępie właśnie pojęciem „informacji o skazanym, ze szczególnym uwzględnieniem (...)”. W aspekcie praktycznym wątpliwości budzi również kwestia ustosunkowania się w pierwszym sprawozdaniu do „stosunku skazanego do dozoru i nałożonych na niego obowiązków”. Proponujemy pominięcie jej w pierwszym sprawozdaniu. Po maksymalnie 21 dniach dozoru (7 dni na nawiązanie pierwszego kontaktu i 14 dni na sporządzenie sprawozdania) w kwestii tej oprzeć można się wyłącznie na deklaracyjnych opiniach samego skazanego, w zasadzie niemożliwych jeszcze do zweryfikowania. Przedstawienie informacji na ten temat, mającej wartość i znaczenie dla sądu, powinno nastąpić co najmniej po pierwszym kwartale sprawowanego dozoru, gdyż dopiero wówczas kurator będzie mógł nie tylko odnieść się do deklaracji skazanego, ale również zweryfikować je w oparciu o spostrzeżenia i ustalenia poczynione w toku prowadzonych czynności.

Krajowa Rada Kuratorów postuluje o podjęcie prac nad ponownym opracowaniem wzoru sprawozdania z objęcia/przebiegu/zakończenia dozoru, z udziałem przedstawicieli środowiska kuratorskiego wskazanych przez Krajową Radę Kuratorów, w celu wypracowania dokumentu uwzględniającego optymalny zakres informacji istotnych dla sądu, które powinny zostać w nim uwzględnione.

§10 ust. 1 pkt 5 oraz §11 pkt 6 - przepisy te regulują wskazywanie źródeł informacji o skazanym i jego środowisku. W ocenie Krajowej Rady Kuratorów obowiązek ich wskazywania powinien zostać ograniczony wyłącznie do osób reprezentujących instytucje państwowe, stowarzyszenia lub inne podmioty (np. dzielnicowy, pracownik socjalny, pracownik fundacji). Za absolutnie niedopuszczalne uznajemy rozciąganie tego obowiązku na osoby, które udzielają kuratorowi informacji w ramach opinii środowiskowej. Wywarłoby to niekorzystny wpływ na możliwość pozyskania przez kuratora informacji w ogóle. Wątpliwości budzi potrzeba uwzględnienia adnotacji o udzieleniu informacji przez członka rodziny, szczególnie w sprawach, w których skazanie nastąpiło w bezpośrednim związku z zachowaniami dotyczącymi przemocy domowej. Często zdarza się, że członkowie rodziny skazanego proszą o niewskazywanie ich w dokumentacji jako źródła informacji z obawy przed sprawcą przemocy, który jest

uprawniony do wglądu w akta wykonawcze.

§10 pkt 5 i §11 ust. 1 pkt 6 - proponujemy wykreślić „*oraz datę ich pozyskania*”. Sprawozdanie z przebiegu dozoru zgodnie z intencją projektodawcy ma obejmować okres 6 miesięcy, w trakcie których kurator prowadzi karty czynności zamieszczając w nich daty podejmowanych czynności i stosowne informacje. Nie potrafimy znaleźć racjonalnego uzasadnienia dla powielania tych dat w sprawozdaniu, tym bardziej że obejmuje ono okres sześciu miesięcy, co w przypadku skazanego zakwalifikowanego do kategorii C sprowadza się do konieczności odnotowania w każdym sprawozdaniu tylko 36 dat kontaktów z dozorowanym, a do tego dochodzą jeszcze pozostałe czynności (np. rozmowy z funkcjonariuszami policji, pracownikami socjalnymi, itp.).

§12 ust 1 pkt 2 - doprecyzować poprzez nadanie brzmienia „*datę, miejsce wykonywania czynności, a w uzasadnionych przypadkach także godziny ich rozpoczęcia i zakończenia*”. Brak jest uzasadnienia dla tak skrupulatnego rejestrowania wszystkich czynności podejmowanych przez kuratora, tym bardziej że kuratorzy sądowi wykonują swoje obowiązki w systemie zadaniowym, który zgodnie z przepisami Kodeksu Pracy nie jest ewidencjonowany. W naszej ocenie zasadne jest precyzyjne rejestrowanie tylko tych czynności, które mogą mieć istotne znaczenie dla prowadzonego postępowania, takich jak: udział w awanturze domowej, wezwanie interwencji policji, itp.

§12 ust 1 pkt 7 – postulujemy usunąć w całości. Zgodnie z obowiązującymi przepisami zarówno ustawy o kuratorach sądowych jak i Kodeksem karnym wykonawczym kierownik kuratorskiej służby sądowej nie posiada uprawnień do zapoznawania się z całością dokumentacji zgromadzonej w teczce dozoru. Jego uprawnienia w zakresie sprawowania dozoru ograniczają się do kategoryzacji skazanych i tym samym ustalenia formy, a także częstotliwości kontaktów kuratora ze skazanym oraz kontrolowania terminowości wykonywania obowiązków przez kuratorów zawodowych (na podstawie art. 41 ust. 1 pkt 10 Ustawy o kuratorach sądowych).

§ 14 ust 2 – w ocenie Krajowej Rady Kuratorów pozyskiwanie informacji o skazanym z Krajowego Rejestru Karnego z częstotliwością „*nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy*” jest niecelowe z punktu widzenia ekonomiki postępowania wykonawczego, gdyż ponoszone koszty związane z uzyskiwaniem bardzo znacznej liczby informacji o skazanych nie znajdują przełożenia na efektywność procesu resocjalizacji skazanych, stanowiąc dodatkowe obciążenie dla punktów informacyjnych Krajowego Rejestru Karnego. Pozyskiwanie informacji jeden raz na 12 miesięcy wydaje się być wystarczające dla zapewnienia właściwego przebiegu postępowania wykonawczego. Należy podkreślić przy tym, że jednym z zadań Krajowego Rejestru Karnego jest informowanie sądu o ponownym skazaniu osoby pozostającej pod dozorem kuratora, co daje możliwość podjęcia adekwatnej reakcji niezależnej od informacji przedstawianych przez kuratora.

§16 ust. 1 pkt 2, 4 i 7 - postulujemy wykreślenie tego punktu przede wszystkim ze względu na jego sprzeczność z art. 6 Ustawy o kuratorach sądowych., który w rocie ślubowania nakłada na kuratora obowiązek „*zachowania w tajemnicy wszystkich okoliczności, o których powziął wiadomość w związku z pełnioną funkcją*” (dotychczas nie została uregulowana ustawowo kwestia pozyskiwania i przetwarzania danych osobowych przez kuratorów sądowych, pomimo jednoznacznego wskazania

wynikającego z wyroku Trybunału Konstytucyjnego, wydanego w sprawie U 2/14). Wątpliwości budzi nadto fakt, że w przepisach rangi podustawowej projektodawca nadaje organom nie będącym przedstawicielami władzy sądowniczej uprawnienia wydawania wskazówek i poleceń, które dotychczas zarezerwowane były wyłącznie dla sądu (art. 169a kkw).

§16 ust. 1 pkt 6, §17 ust. 1 pkt 4 – postulujemy wykreślenie tych punktów. Za realizację tych planów odpowiadają stosowne organy administracji rządowej i samorządowej wskazane w ustawach szczegółowych, a niektóre spośród nich zostały stworzone wyłącznie dla wykonywania tego zadania (zwłaszcza na poziomie gminy). Nie ulega wątpliwości, że uzasadniona jest współpraca kuratora z tymi organami w zakresie uwarunkowanym celami dozoru, natomiast wielość zadań i obowiązków spoczywających na zawodowych kuratorach sądowych wyklucza możliwość podejmowania przez nich jeszcze dodatkowych obowiązków, realizowanych dla potrzeb podmiotów innych niż sąd. Dla kuratora wykonującego orzeczenie sądu istotne jest zaplecze logistyczne, jakim dysponuje gmina: punkty poradnictwa, ośrodki terapii, itp. Należy przy tym wskazać, że przepisy o wykonaniu ustaw szczególnych znajdują się w tychże ustawach i nie można na podstawie delegacji z kodeksu karnego wykonawczego wywodzić przepisów wykonawczych do innych ustaw.

§16 ust. 1 pkt 9 - kuratorzy sądowi są uprawnieni do przeprowadzania metodami nieinwazyjnymi badań skazanych na obecność alkoholu lub substancji psychoaktywnych. Kwestię tę normuje Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 stycznia 2012 roku *w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego lub sprawy oddanego pod dozór lub zobowiązanego do powstrzymywania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych, ich dokumentowania oraz weryfikacji* (Dz.U. z 2012 roku, poz. 104). Rozporządzenie to zabezpiecza prawa osób poddawanych badaniu do przeprowadzenia badania weryfikacyjnego z krwi. Nadal jednak, w żaden sposób nie została jednak uregulowana kwestia obowiązku poszczególnych jednostek leczniczych do przeprowadzania takich badań, jak również kwestia kosztów wynikających z ich realizacji. W tej sytuacji, proponowany przepis nie będzie możliwy do zrealizowania, gdyż niemożność zapewnienia skazanym możliwości poddania się badaniom weryfikacyjnym w sposób oczywisty narusza gwarantowane im uprawnienia wynikające z przepisów prawa.

Konieczne jest także natychmiastowe opracowanie procedury postępowania kuratorów sądowych uwzględniającej zasady bezpieczeństwa i higieny pracy przy ich wykonywaniu, jak również utylizacji materiału biologicznego (próbki śliny, ustniki, wykorzystane narkotesty), które od lat funkcjonują wśród innych służb wykonujących takie badania (*vide* policja). Powinien być to jeden z elementów programu na rzecz podniesienia bezpieczeństwa pracy kuratorów sądowych, który został nakreślony w ramach „*Interdyscyplinarnego programu dla podniesienia bezpieczeństwa pracowników wymiaru sprawiedliwości*” (E. Wojtera [w:] niepublikowanej Rozprawie doktorskiej „*Wiktymizacja sądowych kuratorów zawodowych*”, Olsztyn 2012 r.).

§16 ust. 2, § 17 ust. 2 oraz § 18 ust. 2 – postulujemy odejście od obowiązku wskazywania przez kuratora - przy składaniu wniosków o poddanie się terapii

uzależnień, poddanie się terapii lub uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych - podmiotów, w których ten obowiązek ma być wykonywany. Na wstępie należy wskazać, że jest to zbyt daleko idące rozwiązanie, które różnicuje dolegliwość obowiązków nakładanych na skazanych, w zależności od tego czy pozostają oni pod dozorem kuratora, czy też nie. Skazani w okresie próby pozostający pod dozorem kuratora będą zmuszeni do jego wykonywania w ściśle określonym miejscu, podczas gdy skazani wobec których w okresie próby dozór nie został zastosowany (a został na nich nałożony obowiązek) będą mieli dowolność w zakresie miejsca jego wykonania. Nadto, po wejściu w życie nowelizacji Kodeksu karnego z 15 kwietnia 2016 roku także wobec osób skazanych na karę ograniczenia wolności, na które nałożone zostały obowiązki, sąd nie jest zobligowany do wskazania miejsca wykonania tego obowiązku. Powoduje to naszym zdaniem nierówne traktowanie skazanych i może nosić znamiona niekonstytucyjności.

Ponadto takie rozwiązanie nastęrcza również innych problemów, jak chociażby konieczność wydawania kolejnego postanowienia o zmianie miejsca wykonywania obowiązku w sytuacji zmiany miejsca pobytu dozorowanego, czy braku możliwości wykonania obowiązku we wskazanym podmiocie (co w szczególności dotyczy małych, gminnych ośrodków).

Rozważyć natomiast należy możliwość takiego ujednoczenia przepisów, aby w każdym przypadku, gdy na skazanego nałożony został obowiązek poddania się terapii uzależnień, poddania się terapii lub uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych miejsce jego wykonania wskazywane byłoby mu przez zawodowego kuratora sądowego (w drodze decyzji, w sposób analogiczny do czynności przy wykonywaniu kary ograniczenia wolności). Takie rozwiązanie - postulowane przez Krajową Radę Kuratorów - pozwoli uelastyczyć wykonywanie obowiązków przez skazanych oraz pozwoli na odciążenie sądów.

§ 16 ust. 3 - postulujemy zupełne przerezagowanie tego przepisu i sprowadzenie go do okresowego pozyskiwania informacji na temat aktualnie prowadzonych postępowań związanych z nałożeniem na skazanego zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego na podstawie przepisów Ustawy z dnia 26 października 1982 roku *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*. Przede wszystkim podkreślić należy, że ustanowienie takiego obowiązku nie jest tożsame z ustanowieniem nadzoru nad sposobem jego wykonywania. Zaproponowany przepis pozwala jedynie kuratorowi monitorować sprawy, w których taki nadzór został ustanowiony, całkowicie pomijając inne (w naszej ocenie tak samo ważne). Poza tym ewentualne dołączanie wszelkich sprawozdań jest mnożeniem i zbędnym powielaniem dokumentacji generującym wyłącznie koszty, które nie wnosi nic do procesu readaptacji społecznej. Za w pełni wystarczające uważamy dołączenie odpisu postanowienia o zobowiązaniu do leczenia oraz uwzględnienie adnotacji w kartach czynności dotyczących rozmowy z kuratorem sprawującym nadzór, ewentualnie ustaleniach poczynionych w merytorycznym wydziale.

§17 ust. 1 pkt 5 - postulujemy, aby przepis ten przeformułować i ograniczyć do udziału kuratora w posiedzeniach grup roboczych, o ile został do nich powołany. Nie każdy kurator zawodowy jest członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego i dlatego też sam fakt

sprawowania przez niego dozoru wobec sprawcy przemocy domowej nie uprawnia go do udziału w jego posiedzeniach. Jeśli Zespół Interdyscyplinarny uzna, że jest to uzasadnione powoła grupę roboczą, w skład której wejść może także kurator sądowy jeśli zostanie powołany do udziału w niej (na marginesie dodać należy, że kuratorzy sądowi uczestniczą w pracach Zespołów Interdyscyplinarnych na mocy porozumień zawartych pomiędzy Wójtami/Burmistrzami, a Prezesami Sądów Rejonowych/Okręgowych chociaż zgodnie z brzmieniem art. 9a ust 8 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* nie są one w stosunku do kuratorów sądowych wymagane, przywołana ustawa nie wskazuje również, w jaki sposób powołanie kuratora do prac grupy roboczej miałyby nastąpić).

§19 - opowiadamy się za usunięciem z katalogu czynności podejmowanych przez zawodowego kuratora sądowego wniosku o zwolnienie od dozoru w przypadku zatrzymania dozorowanego do odbycia kary pozbawienia wolności. Jak wynika z zapisu art. 74§2 i 2a kk zwolnienie od dozoru może nastąpić jedynie, gdy przemawiają za tym względy wychowawcze lub gdy sprawowanie dozoru jest niemożliwe lub znacznie utrudnione z przyczyn niezawinionych przez skazanego. W naszej ocenie za okoliczności takie trudno uznać osadzenie skazanego w jednostce penitencjarnej i nagrodzić go za tę sytuację zwolnieniem od dozoru. Za uzasadnione uznać należy przekazanie zawodowym kuratorom sądowym kompetencji w zakresie wydania decyzji o zawieszeniu postępowania wykonawczego w części dotyczącej dozoru w przypadku osadzenia dozorowanego w jednostce penitencjarnej, a jego podjęciu z chwilą opuszczenia przez niego jednostki penitencjarnej. Pozwoli to na elastyczniejsze wykorzystanie zasobów kuratorskiej służby sądowej oraz odciążą wydziały karne i sekcje wykonawcze w zakresie rozpoznawania przedmiotowych wniosków. Należy przy tym wskazać, że propozycja ta spotkała się z zainteresowaniem kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości.

§20 pkt 7 - postulujemy wykreślenie tego przepisu w całości. Obowiązek ten dotyczy osób, wobec których zastosowano środek zabezpieczający w związku z chorobą psychiczną. W ocenie Krajowej Rady Kuratorów kuratorzy sądowi nie posiadają kompetencji do oceny celowości umieszczania sprawców w zakładach psychiatrycznych czy zakładach leczniczych, natomiast norma ogólna obciążuje ich każdorazowo do zawiadamiania sądu o przypadkach naruszenia przez skazanego porządku prawnego, a w szczególności popełnienia przez niego przestępstwa (art. 172§2 kkw).

§31 ust. 3 - postulujemy usunięcie słów „*nie dokonano całości potrąceń*”. Na mocy art. 59 kkw to sąd a nie kuratorzy sądowi w chwili obecnej nadzoruje wykonanie kary ograniczenia wolności w postaci potrącenia z wynagrodzenia. Kuratorzy sądowi nie posiadają informacji o tym, czy i w jakim zakresie takie potrącenia zostały dokonane. Zatem niecelowe jest wyposażanie kuratora w możliwość złożenia wniosku w takim przypadku.

§35 ust. 4 - proponujemy uzupełnić brzmienie przepisu poprzez dodanie frazy: „*Po dokonaniu czynności, o której mowa w ust. 3 lub nieuwzględnieniu przez sąd wniosku kuratora, o którym mowa w ust. 1, (...)*”. Rozporządzenie nie określa częstotliwości wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w przypadku, gdy wniosek z którym kurator wystąpił do sądu nie został uwzględniony.

§36 ust.1, §37, §38, §39, §40, §41 - zamiast zwrotu „*kurator sądowy*”, który w tym projekcie używany jest zarówno na określenie kuratorów zawodowych, jak i kuratorów społecznych, wprowadzić ujednoczone nazewnictwo „*zawodowy kurator sądowy*”, gdyż tylko zawodowi kuratorzy sądowi mogą wykonywać czynności związane z kontrolą wykonywania obowiązków probacyjnych w sprawach, w których wobec skazanego nie został orzeczony dozór.

§42 pkt 3 - projektowany przepis nie precyzuje, za pomocą jakich czynności i narzędzi miałyby w istocie odbywać się zakładane przygotowanie środowiska rodzinnego i społecznego do powrotu skazanych. Poza tym wiąże się to z określonymi obciążeniami dla osób, które w ogóle nie podlegają jurysdykcji sądu, dodatkowo niosąc za sobą zagrożenie ich „*stygmatyzacji*”. W ocenie Krajowej Rady Kuratorów projektodawca powinien zrezygnować z wprowadzania przepisu dotyczącego przygotowania środowiska rodzinnego i społecznego na powrót skazanego przez zawodowego kuratora sądowego, tym bardziej, że nie znajduje on odzwierciedlenia w unormowaniach ustawowych i stanowi samoistne uzupełnienie przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, który nie uwzględnia podstaw dla takich czynności kuratora (art. 164, 165 kkw).

§43 pkt 3 - wydaje się, że niniejszy przepis nie znajduje oparcia w ustawowym zakresie uprawnień i obowiązków kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej, gdzie nie znajdujemy instytucji analogicznej do „*pomocy prawnej*” (problem stanowiłoby nawet jej zarejestrowanie w urzędzeniach ewidencyjnych). Poza tym nie jest on również uprawniony do zlecania wywiadów środowiskowych, do przeprowadzenia których czynności te w faktycznym wymiarze musiałyby się sprowadzać. Remedium na ten stan rzeczy byłoby poszerzenie katalogu organów postępowania wykonawczego upoważnionych do zlecenia przeprowadzenia wywiadu środowiskowego na podstawie art. 14 kkw o kierownika ZKSS.

§48 pkt 2 - proponujemy nadać brzmienie: „*2) bierze udział w posiedzeniach sądu, w wypadkach wskazanych w ustawie*”; Przedstawiona propozycja jest w pełni zbieżna z art. 173§2 pkt 11 kkw.

§48 pkt 5 - Krajowa Rada Kuratorów stoi na stanowisku, że kuratorska służba sądowa nie posiada wystarczającej wiedzy prawnej dla dokonania prawidłowej oceny podstaw do wydania wyroku łącznego. Należy wskazać, że zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 4 Ustawy o kuratorach sądowych do wykonywania zawodu kuratora sądowego niezbędne jest posiadanie wykształcenie kierunkowego z zakresu nauk pedagogiczno-psychologicznych, socjologicznych lub prawnych albo innych wyższych studiów magisterskich i studiów podyplomowych z zakresu nauk pedagogiczno-psychologicznych, socjologicznych lub prawnych. Obecnie w zawodzie kuratora sądowego pracuje jedynie około 15% prawników, natomiast pozostałe 85% osób wykonujących ten zawód wiedzę z zakresu prawa nabyło wyłącznie w drodze szkoleń. Takie same uwagi Krajowa Rada Kuratorów zgłaszała w trakcie prac legislacyjnych nad nowelizacją Kodeksu karnego i innych ustaw z dnia 20 lutego 2015r., na mocy której wprowadzony został przepis art. 12b kkw nakładający na każdy organ wykonawczy obowiązek informowania sądu o istnieniu przesłanek do wydania wyroku łącznego.

Krajowa Rada Kuratorów przedstawia następujące uwagi do załączników projektu Rozporządzenia.

Istotne zastrzeżenia budzi załącznik nr 2, tj. wzór sprawozdania z objęcia dozoru/przebiegu dozoru/zakończenia dozoru (vide uzasadnienie uwag szczegółowych dot. §10 ust. 1 pkt 1). Postulujemy zatem wykreślenie punktów 7 - inteligencja, 8 - osobowość, a także przeformułowanie punktu 9 - postawa i sposób myślenia poprzez wyeliminowanie z niego takich elementów, jak sposób myślenia (synonimy to między innymi: charakter, duch, duchowy wizerunek, dusza, mentalność, osobowość, psychika), motywacja, skłonność do kłamstwa, które określa się raczej na podstawie badań i testów psychologicznych. Elementy te mogą być zdiagnozowane tylko w drodze badania upoważnionego specjalisty: psychologa lub psychiatry. Krajowa Rada Kuratorów z pełną odpowiedzialnością wskazuje, że określanie przez kuratora sądowego rozwoju umysłowego, kultury osobistej, horyzontów myślowych i ewentualnych zaburzeń umysłowych naraża go na reakcję ze strony podmiotu postępowania wykonawczego poprzez obronę jego dóbr osobistych w drodze postępowania cywilnego.

Krajowa Rada Kuratorów postuluje podjęcie prac nad ponownym opracowaniem szablonu sprawozdania z objęcia/przebiegu/zakończenia dozoru, z udziałem przedstawicieli środowiska kuratorskiego wskazanych przez Krajową Radę Kuratorów, w celu wypracowania dokumentu uwzględniającego optymalny zakres informacji istotnych dla sądu, które powinny zostać w nim uwzględnione.

Z wyrazami szacunku,

**Przewodniczący
Krajowej Rady Kuratorów**

Henryk Pawlaczyk
Henryk Pawlaczyk

Do wiadomości:

- Pan Patryk Jaki – Sekretarz Stanu, Ministerstwo Sprawiedliwości RP;
- Pan Mirosław Przybylski – Dyrektor Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji, Ministerstwo Sprawiedliwości RP.